

Páger nevéről.

Ez ma bizonyára legismertebb családneveink sorába tartozik, mert igen széles néprétegekben tette közismertté — a mozi. Ha egy műveltebb magyarnak akad meg a szeme e családnéven, valószínűleg könnyen felismeri, hogy ez nem lehet egyéb, mint a német eredetű *Práger* alakváltozata. De a magyar nyelvész előtt ilyenkor még az a kérdés is felmerül, hogy vajjon miért esett ki ennek a *Práger* névnek hangsorából egyes egykori magyarok beszédében az *r*, holott a zárhang + *r* kezdetű szótágokban egyébként egy járulékos rövid magánhangzó szokott fejlődni a zárhang és az *r* között. Pl. *paraszt*, *parázna*. (R. N. *parázsol* >) *parázs*, *parittyá*, *parlag*, *perec*, *perem*, *perjel*, *porond*, *poronty*, *poroszló*, *barát*, *király*, *görbe* stb. Tehát *Práger*-ből is **Paráger* alakot várnánk, csak hogy ilyen nincsen.

Az én nézetem szerint az ettől eltérő *Práger* > *Páger* fejlődésnek az az oka, hogy a szó hangsorában két *r* hang volt. Ilyenkor ugyanis az egyik, de mindig csak olyan, amely mássalhangzó szomszédságában állott, sok más esetben is (nyilván az elhasonulásnak egyik jelenségeként) kiesett. Vö. pl. hogy a R. *Bernárd* személynévből egyes magyarok nyelvében a második *r* kiesésével *Bernát* lett, másokéban pedig az elsőnek kiesésével *Benárd*. (Ez utóbbi ma már csak családnévként használatos.) Más ilyen esetek egyfelől (a második *r* kiesésével) pl. szláv *Prestruga* > *Peresztég*, (lat. *procurator* >) **prokrátor* > *prókátor*, *rēgruta* > N. *rēguta*, N. *sěrtepěrtěl* 'nyugtalanul jár-ke' > N. *sěrtepitěl*, vagy másfelől (az első *r* kiesésével) pl. ném. *Zirkler* > R. *ciklér*, *Csörszárka* > N. *Cseszárka* (> *Csaszárka*), (szláv *Črigrad* >) **Csurngárd* > (R. *Csurungrád* ~) **Csungrád* (> *Csongrád*), *Ěstěrgár* > *Ěstěgár* (családnév), (ném. *Förster* ~) hazai ném. *Ferschter* > N. *festér* 'erdész', ném. *Furnier* > *funér*, (ném. *Garnierung*;) N. *gárnér* > N. *kánér* szláv *chursar* > *huszár*, ném. *Lorbeer* > **labér* (> *babér*), R. *morzsár* > *mozsár*, ném. *Oberster* > *óbēster*, (ném. *Bärendreck* >) hazai ném. *Perndreck* > N. *pěndrěk* 'medvecukor', ném. *Schirmleder* > N. *simléder*, (oláh *vėrisára* >) **vėrsár* > N. *vėsár* 'nőrokon', *fřizúra* > N. *fřizura*, hazai ném. *krumpiern* > N. *kompér*, szláv *přitvor* > *přitvar*. És ugyanígy *Práger* > *Páger*. — A *Kitaibel* családnév is (szóvégi *r* > *l* változással) < hazai ném. *Kühlreiber* < irod. ném. *Kühlreiber*.

Horger Antal.